

En saxenylklänning – vad är det för något?

ALINGSÅS:

Vad är en saxenylklänning för något?

Den frågan ställdes Kenth Andersson inför då han läste igenom en bouppteckning efter en soldatänka.

Andersson vände sig till textil-museet i Borås med frågan. Där visste man inte besked direkt men tog reda på saken och kunde sedan ge beskedet att klänningen var vävd av ull från merino-får som på 1790-talet bara fanns i Sachsen. Att denna förnämliga klänning hamnat hos en fattig soldatänka i Västergötland berodde på att mannen hade gjort krigstjänst där nere och kommit över klänningen, kanske som krigsbyte.

Kenth Andersson, som talade på Alingsås släktforskareförenings upptaktsmöte för hösten på tisdagskvällen, hade många tips att ge de närvarande om var man kan hitta intressanta uppgifter om gångna generationers anförvanter. Bouppteckningarna är en rik källa att ösa ur men ofta användes dialektala uttryck, varför det kan vara knepigt att förstå vad det rör sig om för föremål. Att en kimma är ett träkar vet förmodligen inte många i dag. Andersson gav tips om var man kan få sådana frågor lösta. Nordisk museet är en väg att gå. F A Dahlgrens Gloassarium över föråldrade eller ovanliga ord och talesätt i svenska språket är ett annat hjälpmedel man kan använda sig av. År 1734 blev det lag om att bouppteckningar skulle upprättas efter avlidna. De finns bevarade i stor utsträckning i häradsrätternas

arkiv, där de är lätta att hitta eftersom register har upprättats över dem.

Andersson hade också en del andra tips att ge. Syneprotokoll till exempel upprättades om arrendegårdar bytte arrendatorer. Där får man i detalj veta i vilket skick en gård eller torp befanns vid detta tillfälle.

Vid giftermål på 1700-talet var det sed att hustrun fick en så kallad morgongåva av mannen. Den kunde bestå av pengar eller fast egendom och utbetalades om maken dog före hustrun. Det var ett skriftligt löfte som registrerades av häradsrätten.

Vid bröllop, särskilt då folk ur de högre stånden gifte sig, förekom att man skrev hyllningsverser som kan finnas bevarade. Det samma skedde när någon avled. Dessa personverser finns för Skara stift utgivna av trycket.

I fall då kyrkoarkivens dödböcker saknas kan man vända sig till häradsrättens serie Inneliggande handlingar eller leta bland småprotokollen. Prästerna var nämligen ålagda att varje år till häradsrätten lämna in förteckningar över de under året avlidna. Unikt i sitt slag är det register som en lektor Dalgren på sin tid upprättade över Skara domkapitels dombok. Från 1639 till 1874 finns ett fullständigt person- och sakregister att tillgå. Domkapitel behandlade framför allt ärenden som gällde prästerna men agerade också till exempel då det gällde utomäktenskapliga barn.

JOHN HALLQVIST